

Εμένα με νοιάζει

Ενότητα 4

Στοιχεία γραμματικής και σύνταξης

Σε αυτήν την ενότητα μάθαμε:

A. Τα αρσενικά προπαροξύτονα ουσιαστικά σε -ος

Ορισμένα αρσενικά προπαροξύτονα ουσιαστικά που λήγουν σε -ος κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα στις εξής πτώσεις: στη γενική του ενικού, στη γενική του πληθυντικού και στην αιτιατική του πληθυντικού. Δεν κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα: οι σύνθετες λέξεις όπως και οι πολυσύλλαβες.

Παραδείγματα:

ο άνθρωπος - του ανθρώπου - των ανθρώπων - τους ανθρώπους

ο μαντρότοιχος - του μαντρότοιχου - των μαντρότοιχων - τους μαντρότοιχους (ο τόνος ΔΕΝ κατεβαίνει, γιατί η λέξη μαντρότοιχος είναι σύνθετη (μάντρα + τοίχος))

B. Τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -υ

Τα ουδέτερα σε -ι γράφονται με γιώτα. Εξαιρούνται και γράφονται με ύψιλον τα εξής: το βράδυ, το δίχτυ, το δάκρυ, το δόρυ, το οξύ και το στάχυ.

Προσοχή: ο πληθυντικός του ουσιαστικού το βράδυ είναι τα βράδια (με γιώτα)

Είναι σημαντικό να ξέρεις αυτές τις εξαιρέσεις!

Σε αυτήν την ενότητα μάθαμε επίσης:

Γ. Πώς να μετατρέπουμε ρηματικές φράσεις σε ονοματικές και το αντίστροφο:

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Από ρηματική σε... ονοματική:

1. Οι δεινόσαυροι εξαφανίζονται - η εξαφάνιση των δεινοσαύρων
2. Οι κάτοικοι ενημερώνονται - η ενημέρωση των κατοίκων
3. Τα παγόβουνα λιώνουν - το λιώσιμο των παγόβουνων

Από ονοματική σε... ρηματική:

1. Η ανακύκλωση του αλουμινίου - το αλουμίνιο ανακυκλώνεται
2. Η θάλασσα μολύνεται - η μόλυνση της θάλασσας
3. Οι μαθητές προσπαθούν - η προσπάθεια των μαθητών

Δ. Παραγωγή ρημάτων από ουσιαστικά και επίθετα και το αντίστροφο

Πολλές λέξεις που χρησιμοποιούμε ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΙ, δηλαδή σχηματίζονται από άλλες λέξεις. Οι λέξεις που παράγονται από άλλες λέξεις λέγονται ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ, ενώ οι λέξεις από τις προήλθαν οι παράγωγες λέγονται ΠΡΟΤΟΤΥΠΕΣ. Επίσης, μιλήσαμε για τις σύνθετες λέξεις που συνήθως αποτελούνται από δύο άλλες λέξεις.

Παραδείγματα:

ΠΡΟΤΟΤΥΠΕΣ

ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ

κλειδί

κλειδώνω

γλύπτης

γλυπτίζω

δόξα

δοξάζω

σημάδι

σημαδεύω

κίνδυνος

κινδυνεύω

χορός

χορεύω

μεγάλος

μεγαλώνω

ταξίδι

ταξιδεύω

άδειος

αδειάζω

ήσυχος

ησυχάζω

ακριβός

ακριβαίνω

Ε. Διάκριση άρθρου και αδύνατου τύπου της αντωνυμίας

Για να ξεχωρίζεις τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας από το οριστικό άρθρο, να θυμάσαι:

Τα άρθρα μπαίνουν ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ, ενώ οι αντωνυμίες μπαίνουν ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ.

Παράδειγμα:

Κάλεσα τον Πέτρο (τον: άρθρο)

Τον κάλεσα (τον: αντωνυμία)

ΣΤ. Απλές και Σύνθετες προτάσεις

Οι απλές προτάσεις έχουν:

- Μόνο ένα ρήμα.
- Ένα ρήμα και ένα υποκείμενο
- Ένα ρήμα, ένα υποκείμενο και ένα αντικείμενο

Οι σύνθετες προτάσεις έχουν:

- Ένα ρήμα και ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ υποκείμενα και αντικείμενα, τα οποία χωρίζονται με κόμμα ή συνδέονται με το «και».

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

Η Γη είναι το σπίτι μας (απλή πρόταση)

Η Γη προσφέρει σε όλους μας τους καρπούς, το νερό, τον αέρα και άλλα σημαντικά στοιχεία (σύνθετη πρόταση)

Ζ. Τέλος μιλήσαμε για το ρήμα ποιώ, που σημαίνει δημιουργώ, κάνω.

Μάθαμε τις εξής παράγωγες και σύνθετες λέξεις:

ποιητής, ποίημα, ποίηση, ηθοποιός, αρτοποιός,
υποδηματοποιός, επιγλωπιός, φαρμακοποιός,
χειροποίητος, αχρησιμοποίητος

Αυτές τις λέξεις πρέπει να τις διαβάσεις πολύ καλά και να ξέρεις την ορθογραφία τους.